

A GRAND AFRICA EXPEDÍCIÓ EGY ANTROPOLÓGUSHALLGATÓ SZEMÉVEL

KOZÁRI KARINA MÁRIA

Ha valahol az elején kellene kezdenem, hogyan keveredtem Afrikába, először azt a kérdést kéne feltennem, miért lettem antropológus-hallgató. A kíváncsiskodóknak a válaszom az lenne: talán azért, mert annyira ismeretlen az emberek számára, mit is csinál tulajdonképpen egy antropológus, hogy számomra egyszerűbb volt elkezdeni (meg)tanulni azt, mint leülni és „kiguglizni”...

Afrikával persze más volt a helyzet, hiszen a fekete kontinenst tapasztalni kell. Így amikor lehetőségem adódott rá, hogy végre terepen is szerezzek némi szak tudást, az iskolapad, könyvek és az internet helyett az antropológusok módszerét alkalmaztam: megfigyeltem.

Utazásunk számos állomása közül egyik legmeghatározóbb és egyben legambivalensebb élményem Kenyához kötődik. Az ország északi, etióp határhoz közel elhelyezkedő Wamba település közelében látogattunk meg egyet a 45 különböző kenyai népcsoportból, a szamburukat.

Eddigi tanulmányaim és a megfigyelések alapján is arra jutottam, hogy ez a népcsoport nagyban hasonlít a maszáj népcsoporthoz, mind szokásaikban, mind népviseletében. Pontos származásuk nem ismert, hasonlóan más kenyai népcsoportokhoz. Egyes feltevések szerint a nilo-hamita népek közé tartoznak, és a későbbi kereszttházasságokkal kusita vonásokat szereztek.

Mások szerint már eredetileg is kusita származásúak voltak, akik időközben a vándorlásaik során vettek fel egy nilusi nyelvet. Ez a nyelv szerkezetében és szókincsének háromnegyedében megegyezik a maszai (maszáj) nyelvvel, így tanúi lehettünk többször is annak, amikor egy délről érkező maszajt könnyedén megértett a helyi szamburu.

Első látogatásunkkor a helyi szokásokat, mézgyűjtést, kaptározási technikákat, a szakrális okokból felépített szent falvat, és az emberek mindennapjait tanulmányoztuk.

Aztán, miközben Tanzániában fotóztuk a maszáj drágakő-kereskedőket, kaptunk egy meghívást december közepére, egy igazi különlegességre. Hagyományos szamburu esküvő szervezése zajlott nagyban Wambában, ahol a pár – egy muzulmán lány és egy keresztény fiú – készültek összekötni örökre az életüket.

Önmagában ez már óriási jelentőségű esemény, függetlenül attól, hogy a szamburuk generációk óta keverednek a főleg muzulmán vallású rendilléssel, akiktől megannyi kulturális és vallási szokást is átvettek. Ugyanakkor nagy hatással

van rájuk az európai keresztény missziós tevékenység is, láthatjuk: a völegény is protestáns. Wamba városában mai napig egy, az olasz állam által támogatott kórház és paplak áll a helyiek szolgálatában. Az utolsó nagyobb település Wamba előtt Isiolo, ahol mi is több alkalommal élvezhettük a katolikus egyház vendégszeretetét, hiszen a misszió jutányos áron nyújt kifogástalan szállást és ellátást az utazóknak.

Szamburu segítőnk, Longiro maga is muzulmán vallású, de a többi szamburuhoz képest nem tart fehér kecskéket, csak egy tehene, néhány csirkéje, négy gyermeke és egy felesége van. Népének többi tagja közül még jó néhányan űzik a hagyományos állattartást, de vannak olyanok is, akik manapság már a félnomád, illetve a letelepedett életformát követik. Wambában és környékén tehát mindkét, a nomád és félnomád életformát egyaránt megtalálhatjuk a szamburuk és az itt élő másik népcsoport, a turkánák között.

< *Kezdődik a szamburu “legénybúcsú”.*

A három jószág az ünnepség alatt mind kondérba, azt követően tányérba és asztalra kerül majd.

A szamburuk jószágaikat 1990 óta a Suguta Marmar jószág-nagykereskedésen is el tudják adni, így a bevételből már hagyományos viselettől eltérő ruhákat, tartós fogyasztási cikkeket, és néhány modern kori vívmányt (pl. mobiltelefon) is tudnak venni. Azoknak, akiknek igazán jól megy, rendes házra, használt autóra is telik.

^ A vőlegény, Mr. James esküvői díszben

A menyasszony, Mrs. Florence. >

Frissen borotvált és vörös okkerral bekenett fejjel és esküvői nyakláncjaival, készen az új életre.

Az esküvő a hagyományos szertartás szerint három napig zajlik és valamennyi ismerőst, rokont meghívnak rá messzi földről. A szamburuk eredetileg egyistenhívők, Ngai a mindenható uruk, aki minden olyanért felelős, amit hívői nem tudnak befolyásolni. Vallásuk azért is különleges, mert megérteni, elfogadni és gyakorolni csak az e társadalomba beleszületett ember képes. Viszont nem várják el másoktól, hogy kövessék azt. A már nem hagyományos vallást követők között sokan akadnak, akik jó néhány tradicionális elemet tartanak még. A szinkretizmus ékes példája ez az esküvő, amin a meghívásnak köszönhetően mi is részt vehettünk.

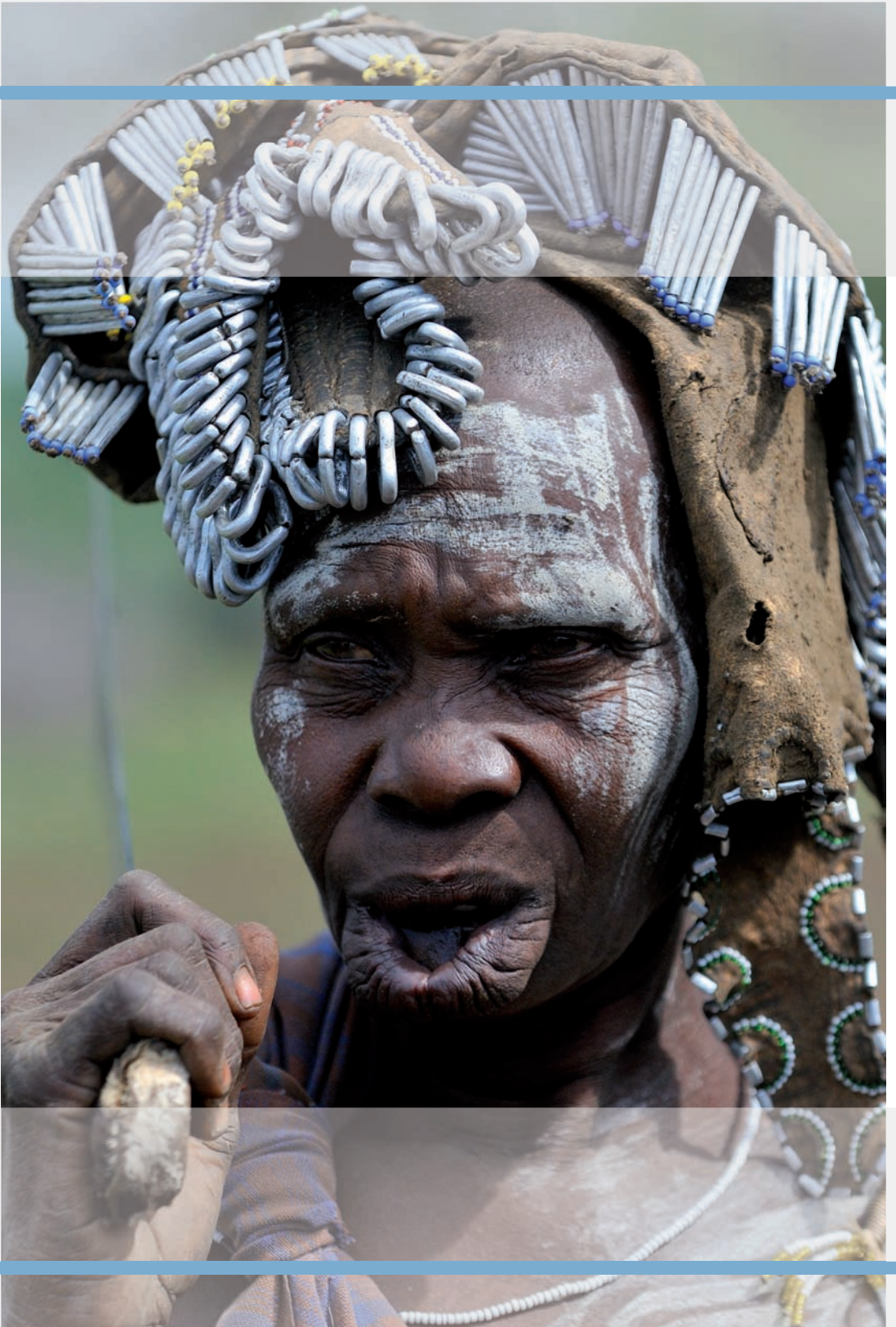

^ *Aki még túl fiatal a szerelemhez:
murszi tinédzser vadkan-agyar fejdísszel.*

^ *Aki már túl van rajta: idős murszi asszony vizes
köcsöggel. Ajka és fülcimpái a törzsi szokásoknak
megfelelően anyagkorongokkal lettek kitágítva.*

Mindezek előtt azonban meg kell említeni, hogy hagyományosan a szamburu kultúrában létezik az esküvő előtti szerelem, mely azonban nem léphet át bizonyos erkölcsi határokat. Ilyen plátói szerelem egy felnőtté avatott harcos, más néven morán és annak saját klánjából választott lány (aki ezáltal szintén moránná válik) között lehetséges. A szerelem jelképét („ndege” éket) a fiú fején hordja, mely ma már műanyagból készült kettős vagy hármasszoros keresztre hasonlít. A lány ezzel szemben egy színes sárga, kék és piros gyöngyökből hosszabb nyakláncot és karperecet kap a fiútól és azt viseli.

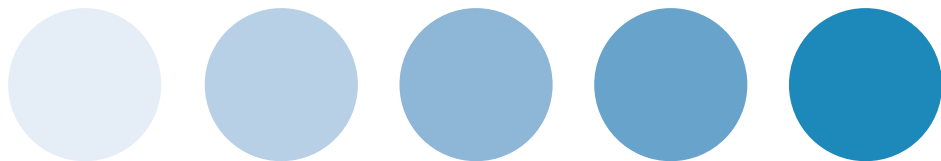
Mivel ezek a népek mindent hasznosítanak, alapanyagul szétvágott marmonkannákat, alumínium lapocskákat, gumit és gyöngyöket használnak ékszereik elkészítéséhez. A gyöngyök nagy részét a piacról, vagy egymás között cserélgetve szerzik be. A plátói kapcsolatnak a moránok felnőttkorba lépésével, ill. konkrétan az esküvő reggelén lesz vége, azzal, hogy a morán kedves egy szomorú dalt énekelve még utoljára meglátogatja a férjhez készülő lányt. Állati zsiradékkal és a vörös okkerral „mosdatja meg” őt, majd visszakapja az általa ajándékozott nyakláncot, ezzel ér véget a szerelmi kapcsolatuk.

A hagyományok bomlásának jelei, hogy a morán fiú morán kedvesét veszi el, tehát szerelemből házasodik, vagy más távolabbi törzsből, népből választ magának társat. A tradíciókkal ellentétes az is, ha választottját megismeri az esküvő napja előtt.

Az első nap az előkészületeké. Nagy a sürgés-forgás, a muzulmán vallású menyasszony haját az a nagynénje borotválja le, aki körülmetélésekor is segédkezett. A fejbőrt folyamatosan kenetik felvizezett tejjel, hogy borotválás közben ne sértse meg a zsilettpenge. A menyasszony kezeit, lábait és mellkasát csodálatos hennamotívumok díszítik, melyet előző nap a legközelebbi nagyvárosban csináltatott magának a nagy alkalomra. Sógornője ugyanolyan pikok-black hennát visel, mint ő. A minták csodálatos öklömnyi virágok kézfejtől a vállsúcsig, a szegycsont feletti részen kéttenyérnyi nagyságban. A lábfej-térd területén a barna-fekete mintázat folytatódik, a talpon viszont nem láthatunk díszítést. Az arab világban már megszokott körömbefestés viszont itt is visszaköszön. A borotválás fájdalmas, de Florence nem emiatt sír igazán, hanem azért, mert holnapután végleg elhagyja családját. A menyasszony csupasz fejét vörös okkerrel kenik be, ahogy tradicionális vékony kecskebőrből készült ruháját és nyakláncát is. Erre az alkalomra egy pár új sarut kap, melyet a vének ott helyben készítenek el, ennek jelentősége a harmadik napon lesz igazán.

< *Aggódó murszi szülő: vajon az ő gyerekei sikeres házasságot fognak majd kötni?*

Az esküvőt megelőzően az arának saját erejéből kell építenie egy esküvői kunyhót vesszőkből fonva, sárral tapasztva, ami előtt most a borotválás folyik. Másnap a vőlegény hajából egy darabot ugyanúgy levágnak, a kettőt összekeverik és elássák. Hasonló tartalommal bír a nyugati kultúrában a két házasulandó fél által – pl. az anyakönyvvezető előtt – összeöntött különböző színű homok is, szimbolizálva a két élet összefonódását, melyet szétválasztani már nem lehet.

A kunyhó a három nap alatt nemcsak a párnak, hanem szüleiknek, a vendégek fogadásának és a véneknek is helyet ad. A vének tanácsából az, aki nem fér már be, kívülről hallgathatja a második éjszaka folyó frissházas-okítást, melyet a szülők tartanak a fiataloknak. A hallgatódzás mellett a beleszólás is megilleti őket. Az előkészületeket követően a tulajdonképpeni ceremóniák sorozata a második napon kezdődik meg. A törzsi szertartást követően a násznép villogó, dudáló, megannyi isten tudja honnét szerzett léggömbbel és virító színű szalaggal, boával felcicomázott autóval vág neki a település földútján megtenni egy hangos dudaszóval kísért tiszteletkört, hogy aztán a fiú hite szerinti protestáns templomban kötéssék meg Isten színe előtt a házasság. A közel háromórás ceremóniát egy 20 éve Kenyában szolgáló olasz pap vezeti, szuahéliül és ránk való tekintettel angolul is. A tradicionális bőrruházatban lévő menyasszonyokat, (merthogy egyszerre két pár esküszik), apáik kísérik oltárhoz, majd helyet foglalnak a díszesen felöltözött embertömeg között. Fantasztikus gospel csendül fel, egy-egy prédikációt, tanítást követően. Jobboldalt zeng a helyi asszonyokból és néhány férfiből álló kórus, középen a hívők és nem hívők között pedig kék egyenruhás gyerekek adnak elő táncos koreográfiát, miközben együtt énekelnek a pappal és a násznéppel. A hangulat fantasztikus, magával ragadó, hiába állunk az énekek alatt, folyamatosan átvesszük a gospel ritmusát, enyhén ringatózunk a tömeggel, igazából énekelnénk is, csak a szöveget nem tudjuk.

Mindenki megfér a templomban, kollegám fotóz, én lelkesen veszem az eseményeket videóra, de a násznép sem marad ki. Majd' minden kis tinédzser és felnőtt egyaránt használja az okos és kevésbé okos telefonját, hogy rögzítse az cselekményeket. Előkerülnek persze szép számmal egész modern kompakt gépek is, és persze van hivatásos fotós-videós is, állvánnyal felszerelve. Habár mindkét menyasszony a muzulmán vallást követi, mégis áldást kapnak, és ujjukra modern gyűrű kerül. A ceremónia után már csak a „Just married” avagy a „Mr & Mrs” hiányozna a mi ifjú párunkat fuvarozó kocsiról, akik számára még csak most jön el talán a legnagyobb kihívás. A násznép ismét bezúfolja magát a rozoga autókba, újabb hangos dudaszóval kísért tiszteletkör következik, miközben hazafelé tartunk. Az a néhány rokon, akik nem tartott velük a templomi ceremóniára, a lány szüleinek házánál folytatja az előkészületeket a lakodalomhoz. A reggel leölt ökröt készítik el, melynek minden egyes része mást és mást illet meg. A forgatag óriási, ebben szerintem szinte nincs eltérés a szamburuk és köztünk, európaiak között. Óriás kondérokából kiporciózott bácskai rizses hús jellegű étel után egyenként mindenki, hatalmas ovációval kísérvé átadja a párnak szánt nászajándékát, amit a násznagy hosszasan ecsetel mikrofonban a publikumnak. A hagyományos élőállat-ajándékon kívül sokan adnak fehér borítékot, illetve szépen becsomagolt háztartási eszközöket is, melyeket a fehér műanyag asztalfőn székelő házások örömmel és meghatottsággal fogadnak. A vacsora több órán át tart, lehet repetázni, meg is tesszük, mivel nagyon finoman főznek.

< *A kicsi kékruhás gospel-sztárok. Sok közülük az árva, de az egyház felkarolja, gondozza, taníttatja őket.*

Ami ezután következik, szinte teljesen megdöbbentő. A fehér sörösátorban letakart asztalon egy egész komoly hangfal-szett, erősítő és keverőpult, két monitor és egy laptop kerül elő. A dj pedig kever, szettekét játszik, és néha kívánságműsort tart az ugrabugráló tömegnek. Minden olyan, mint egy budapesti nyitott szórakozóhelyen, egyedül csak a fények hiányoznak, de azt kárpótolja a temérdek csillaggal tarkított, csodálatos égbolt. Mivel megtetszik egy-két szám, összebarátkozom a lemezlovassal, aki egy pendrive segítségével villámgyorsan egy egész albumnyi szómáliai zenével ajándékoz meg. Neki ez a kedvence, de lehet válogatni az aktuális világlágerekből és a nagy klasszikusokból egyaránt.

Muszlim házigazdánk és az ünneplő rokonok kivételével mindenki alkoholizál, van, aki mértékkel, van, aki viszont ugyanúgy elázik, mint egy átlagos nyári fesztiválózó, így a táncra való felkérést el is utasítom, nem látok benne túl sok élvezetet. A morán harcosok nem vesznek részt a diszkóban, ők egy csoportba rendeződve, énekelve-táncolva közelítik meg a lányos ház udvarát, ahol előadásukkal jókívánságaikat fejezik ki az ifjú pár felé. Üdvözlőtáncukat körben állva adják elő. Párosával tapsolnak és kántálnak, majd hármásával-négyesével összekapaszkodva a kör közepén pár rigmus erejéig közösen a magasba ugrálnak. Köztük van az ifjú férj is, aki a performance után csatlakozik feleségéhez. Az egész napos ceremónia után elfáradt pár bevonul a kunyhóba, ahol – mint ahogy már említettük – egész éjszaka a vének és a szülők látják el őket életvezetési tanácsaikkal. Belül tűz és sűrű füst gomolyog, egy élő bárány és levágott tehénfej fogad. A bárány három napig van a kunyhóban, jelenléte az anyós és a férj közötti megbonthatatlan jó kapcsolatot szimbolizálja. A leölt bika, melynek feje a bejárattól balra található, az ifjú pár házasságkötését szimbolizálja, így ők abból nem ehetnek. Hely alig akad, bemenni engedéllyel és csak azért tudunk, mert meghívottak vagyunk, csendben, alázattal foglalunk helyet.

Leülni csak a földre tudunk, miközben a tanácsadás folyik. Szó esik többek között arról, hogyan kell türelemmel viseltetni egymás iránt, mi Florence (a 23 éves feleség) feladata és kötelessége urával szemben, hogyan viselkedjenek a közösség többi tagjával, hogyan alapítsanak és tartsanak fenn egy boldog családot stb. James családját, mivel szülei már nem élnek, rokonai és nagybátyja képviseli a kunyhóban. A fiatalember feladata tisztelni és védelmezni feleségét és biztosítani számára élelmet, ruhát, és helyet, ahol nyugodt körülmények között tud majd aludni.

Florence édesanyja ezen az éjszakán lánya mellett marad és főz. A leölt bika bordáiból és húsából, véréből, vízből, cukorból vagy mézből egész éjjel készül a leves, mely nem lehet rossz, az ugyanis rosszat jelentene a házasságra nézve. Ezt aztán a párral virrasztó öregek eszik meg, miután a pár végleg elhagyja a házat. Igazi érdekesség, hogy a szamburuk hagyományosan az állatot, legyen az áldozati célra vagy étkezésre szánva, megfojtják. Hitük szerint nem szabad, hogy akár egy csepp vér is kárba vészen, mivel az egész állat istenüket illeti meg. Házigazdánk azonban a muzulmán tanításoknak megfelelően minél kevesebb fájdalom okozásával, késszúrással ölik meg a kiválasztott jószágokat. Florence és férje kicsit fáradtan, de lelkesen hallgatják a sok-sok tanácsot, mi azonban már nem bírjuk a bulit, a „tuc-tuc-ra” alszunk el sátrunkban.

Másnap kora reggel folytatódik a hagyományos ceremónia. Az estéhez hasonlóan ismét áthajtanak néhány állatot a lányos ház udvarába, és leölnék egy bikát. Két hatalmas üstben teát főznek abból, amit mi ajándékoztuk az ifjú párnak. A morán harcosok ismét hangosan énekelve átjönnek a lányos házba, a fiú szüleinek (itt és most jelképes) portájáról, hogy az újdonsült ara elhagyja szülőházát, és férjével az új közös otthonukba vándoroljanak. Most csak szimbolikusán teszik meg ezt az utat, sétálnak egyet, mivel a férj háza innen nagyon messze, több napi járóföldre van. Így csak az egyik nagybácsi lakásáig mennek, ahonnan pár nap múlva indulnak útnak. Mindketten rövid hajjal, tradicionális bőr öltözetben, és új alkalmi saruban, kézenfogva lépdelnek egymás mellett szóltanul. Pár éve, amikor először látták egymást és beszélgettek, talán még maguk sem gondolták, hogy egyszer egy pár lesznek.

A romok eltakarítása közben megkezdődik. A sörsátort szét-szerelik, a dj-pultot összepakolják, a családok rendezik a számlát, páran fuvart próbálnak szerezni maguknak a távolabbi településekre, Isiolóba. Mi pedig bemegyünk a „városba” az egyetlen helyre, ahol lehet internetezni. Ez is egy külön látványosság. Egy kicsi vörös színű alumínium bódében van egy kozmetika és egy internet kávézó. A hely egy üzletnek is kevés lenne, de itt és most két szolgáltatás vehető igénybe. Tíz percet kell várni, amíg betölt a keresett oldal, de közben a számláló megy, mások rajtunk keresztül nyomtatnak, felvételi lapokat töltögetnek, telefon-egyenleget vásárolnak és aktiváltak, egyszóval zajlik az élet, még ha picit a világ végén vagyunk is. A kozmetikában épp nincs forgalom, de a lányok elvannak, beszélgetnek, nevetgélnek és érdeklődnek felőlünk. Kozmetikai szolgáltatásaikkal bombáznak, szuper regeneráló, arcfiatalító kezeléseiket ajánlgatnak a fáradt, nyüzögött arcunkra. A nagy divatházak parfümös poszterei ismerősként köszönnek vissza ránk a forró vasajtókról.

Mielőtt végleg búcsút intünk a kisvárosnak, meglátogatunk egy ismeretlen kedves ismerőst, egy tolószékbe kényszerült, itt élő kenyai úriembert, aki a település két motelja közül az egyik tulajdonosa. Hellyel és étellel kínálnak minket, szemben egy LCD képernyős óriástévével, amin épp a CNN híradója megy. Rántottát és kólát kapunk. Ellentétek sorozata, hiszen pár méterrel arrébb már téreőr sincsen, az ivóvíz sem a csapból jön, de a piros üveges amerikai csoda mégis kapható. Közben elered az eső, csatorna és rendes elvezetés, vízgyűjtés nincs, beszorulunk a lakásba, de

jót beszélgetünk. Megvitatjuk, hogy melyik mobilszolgáltató adja éppen a legjobb ajánlatot a fogyasztóknak és mire kell figyelniük, ha saját privát számot akarunk venni. A telefon itt is létszükségleti eszköz, majdnem mindenkinek van. A fiatalok körében óriási jelentőséggel bír, ha valakinek zene lejátszására is alkalmas, kicsit „okosabb” készüléke van. Emellett azért is hasznos még a mobiltelefon, mert bárhol lehet fizetni vele, ugyan nem csekket vagy parkolást, mint például nálunk, de számos boltban a vásárolt áru, szolgáltatás ellenértékét át tudjuk küldeni a vállalkozás telefonos egyenlegére, ezzel kiegyenlítve számlánkat.

*Bárhol, bármikor, bárkinek
fizethetünk. Akár ennek a
hagyományos viseletben
lévő murszi nőnek is, ha
tudjuk a telefonszámát.*

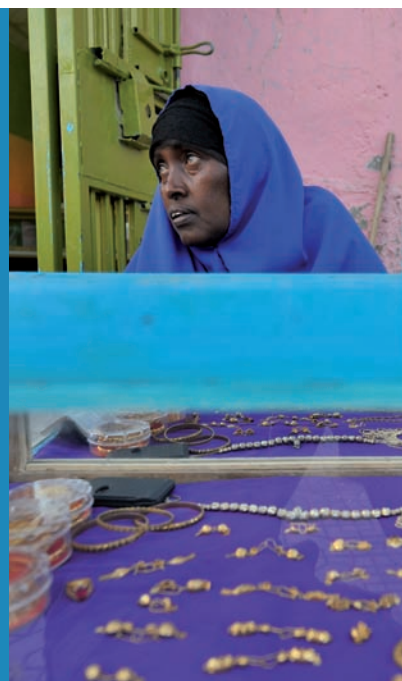
Ez a rendszer fogadott minket Szomáliföldön is, de ott még modernebb változatban. Itt a mobiltelefon-száma mindenkinek egyben a saját személyi száma is, így nem lehet elfelejteni, cserélgetni, számot váltani. A „de facto” országban szinte kizárólag muzulmán hitű emberek élnek, ez alól csak pár fehér külföldi kivétel, azonban a helyi vallási szabályok minimális betartása ránk is kötelező. Ellenére a sok rossz hírnék, és az ország folyamatos negatív besorolásának, a szomáliföldi emberek rendkívül segítőkészek, őszinték és érdeklődők. Kultúrájukra büszkék, és nagyon boldogok, ha valaki viszontérdeklődik irántuk.

A bankrendszer még nem épült ki az országban, így a különböző pénzügyi tranzakciókat, valutaváltást az utcára kitelepült, raklapra kitett hatalmas köteg papírpénzek mögött üldögélő „bankosok” oldják meg. Fegyveres védelemre nincs szükség, az emberek tisztességesek. Számunkra leginkább az volt a meglepő, hogy a helyiek a segítségért nem kértek és nem is fogadtak el semmit, egy kérésük volt csupán mindig, hogy mondjuk el minél több embernek, hogy jól éreztük magunkat náluk. A külföldiekben mindig újságírókat látnak, így előszeretettel igyekeznek minél jobb képet festeni országukról.

Komoly meghívásnak tehetünk eleget, amikor részt vettünk a tradicionális alapokon nyugvó Parlament felsőházi ülésén. A nemesi családból származó képviselők mandátumukat öröklik, hagyományosan férfiak, de az utóbbi időben néhány női képviselő is színesíti a helyi országgyűlési munkát. Az üléseket a helyi TV-csatorna közvetíti, így az állampolgárok képből lehetnek azzal kapcsolatban, mi zajlik országukban.

✓ *A Felsőházi ülések sem mindig túlzottan érdekesítők.*

“Utcán heverő” drága kis semmiségek- aranyárus asszony csodákat rejtő szekrénykéje. ✓

A szomáliföldi emberek életének nagy része az utcán zajlik. A bevásárlás, pénzváltás, mindennapos ügyintézők lebonyolítása mellett a baráti találkozók megéjtésére, a szabadidejük eltöltésére is ezt a nyilvános közeget választják. Hargeisa piaca napközben zsúfolásig van vásároló, nézelődő asszonyokkal, gyermekekkel. Fátyol és helyi népviselet nélkül egy fehér nő nem tud nyugodtan nézelődni – ha „elfüggönyözi magát”, akkor viszont teljes inkognitóban járhat a helyiek között. A fehér idegenekkel nagyon kedvesek, de jaj annak a nőnek, aki szabadon hagyja karját, vagy felcsúszik a vádliján a szoknya vagy lepel. E cikk szerzőjét bizony száraz magvakkal dobálták meg a piacon, amikor ugyan a gondos öltözködés ellenére fehér nyaka kilátszódott. Kénytelen volt visszatérni a hotelbe még egy sálért, majd folytatni sétáját ott, ahol kényszerből meg kellett szakítania. A helyi szokások tisztellete azonban jóindulatot váltott ki az öreg asszonyokból, dicsérő szavakkal fogadták a visszatérő, immár rendesen felöltözött lányt. Hasonló pozitív visszajelzést adtak a város egyik – ha nem legjobb – éttermében, ahol már saját méretre varratott ruhában jelentünk meg egy vacsorán.

Az utcákon sétálva kora délutántól késő estig felfigyelhetünk az laikus szempontból is izgalmas khat növényvel (*Catha edulis*) kapcsolatos fogyasztási szokásokra. Etiópia után Szomáliföld a második legnagyobb fogyasztója ennek a „szernek”. A növény egyik összetevője amfetamin-szerű stimulánsként hat a szervezetre, fogyasztójának izgalmat, eufóriát és ezzel együtt étvágytalanságot okozva.

✓ *Női izgalom, eufória, étvágytalanság: a kelmetenger tünetei a hargeisai bazárban, mely néha még a férfiakat is magával ragadja.*

Délután 2-3 után az élet a férfiak körében szinte varázsütésre megáll, hiszen megérkezik a hajnalban Etiópiában elindított, khat cserjékkel gazdagon megrakott teherautó a nagykereskedőkhöz, akik aztán szétosztják azt az utcai árusoknál. A vevők azonnal lecsapnak válogatni a frissen érkezett áruból, nézegetik, rázogatják, csapkodják a növényt, ami minél zöldebb, erősebb, hajlékonyabb, annál jobb élményt ad fogyasztójának. A megvásárolt áruval aztán ismerős-baráti körben letelepednek, vagy elsétálnak egy kávézóig és ott az újságpapírba csomagolt növényt

< *A férfiak másik nagy kedvence: a hennával megfestett narancssárga szakáll.
Gazdája üdvözölt minket, majd kávéra és délutáni "katozásra" invitált...*

elkezdik szépen lassan, komótosan rágcsálni. A leveleket fogyasztják, hasonlóan, mint a rágógumit, mindig egyszerre csak egy kis mennyiséget, amit aztán lenyelnek. Ez a szertartás mindennapos, melyre barátsággal invitálják meg a messziről érkezőket egyaránt. Életmódjuk, gondolkodásuk, mindennapjaik ehhez a szertartáshoz hihetetlen módon kapcsolódnak, olyan ez számukra, mint az angolok ötórai teája. Sokuknak az egész havi keresete erre megy el, hiszen élelmet alig-alig kívánnak a „kat” fogyasztása után. Bár a WHO nem nyilvánította súlyos függőséget okozó drognak, fogyasztói körében mégis képes enyhe-közepes pszichés függőséget kialakítani. Az emberek aktivitása megváltozik, testben lelassulnak, fejben azonban úgy érzik, mintha hatalmas mértékben felgyorsulnának az események, agyuk, ahogy mondani szokták „megőrül, felrobban”, szemük csillogóvá válik, mozdulataik lassúak, kimértek lesznek. A baráti beszélgetések, ismerkedések, szociális összejövetelek ideje ez. Hirtelen előtörő szomjúságukat kell csupán oltaniuk, előszeretettel fogyasztanak ilyenkor kólát, vagy más szénsavas hazánkban is megtalálható üdítőket (Fantát vagy Sprite-ot). A globális világ által termelt, nagy karriert befutott élelmiszerek, mint például a Coca-Cola, itt is megtalálhatóak, de gyakran találkozhatunk török, egyiptomi, arab, készen csomagolt és importált édességekkel, félkész-készételekkel, zacskós levesekkel, cukorkákkal, sörrel stb.

A „kat” ideje akár hajnalig is kitarthat, de akkor már csak inkább a férfiakra jellemző. Néhány asszony is hódol ennek a szenvedélynek, de nagy általánosságban elmondható, hogy ez a fiatal és idősebb férfiak körében divik legfőképpen.

A nők szerepe a gyereknevelésen kívül a hargheisai utcákon másról is híres. Sokan közülük arany ékszereket árulnak, hogy a család kevés bevételét valamivel kiegészítsék. Más munkát a szállodai takarításon, recepciós munkán kívül nemigen végeznek. Egy-két kivétel akad csupán, akiknek hivatali állásuk van. A férfiak közül azonban sokan végeznek számunkra hagyományosnak tűnő női hivatást. Például a piacon varratni való ruhákat is férfiszabók készítik, ők vesznek mértéket is a rendelni kívánó hölgyektől.

Egyedülálló és sokszínű kalandjaink során több alkalommal éreztük azt, hogy a külföldi hatások, a globalizáció és a civilizáció vívmányai a helyi sajátosságokat szépen lassan háttérbe szorítják. Így vált számunkra igazán fontossá, hogy ezeket az eltűnő félben lévő kultúrákat, apró kincseket, amíg még lehet, kutassuk, dokumentáljuk és ily módon őrizzük meg az utókor számára is... ✨

▲ *A szerző, dr. Kozári Karina Mária egy kelet-kongói UNHCR táborban*

▲ *A fotós, Lantai-Csont Gergely az Omo-völgyében, Észak-Etiópiában*

A szerzőről

jogász, jogi előadó, kulturális
antropológia szakos hallgató
Vállalkozói Érdekvédelem Alapítvány

About the Author

lawyer, legal consultant,
cultural anthropology student
Foundation for Corporate Advocacy

dr.kozari.karina@gmail.com

English Abstract

The Grand Africa Expedition through the eyes of a student of Anthropology

Why does someone become a student of anthropology, or more precisely what is to make an anthropologist? Such questions can get answered in this brief article, in which a student of anthropology describes her personal experiences in relation to a multi-month expedition in Africa. Major emphasis is laid on the Samburu Tribe, living in north Kenya, as for the description of the origin of this ethnic groups, its religious background and its daily life is presented based on the experiences of some personal visit. An exceptional opportunity rose when the author was invited to participate in a special multi-day Muslim-Christian Samburu wedding, including all important moments from the very preparations to the demolition of the scenes. In this special event it was observed that the tradition is in contrary to the appearance of new habits as the tasks of the wedding participants widely known as well as the description of the course of the wedding. The plurality of conflicts in Africa are also presented through some mini-cases such as insights form everyday life, jewelry vendors, gender issues or the problems referring to the Khat shrub. In general, the aim of the fieldwork was nothing else than the preservation of these unique moments for future generations.